

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter Supplementum Formularum Fori extrajudicialis, accesserunt
quamplures Formulæ Fori contentiosi, necnon nonnullæ litteræ Pastorales
non minùs utiles, quàm necessariæ gubernium Ecclesiasticum
assumentibus, ab eodem Auctore annotationibus auctæ, sacræ paginæ
oraculis, & Sacr. ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1707

Litteræ Pastoralis ad Clerum. Form. I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62423)

FORMULARIUM LEGALE PRACTICUM

Fori Ecclesiastici.

TITULUS XVI.

De Litteris Pastoralibus, & Provisionalibus.

Ven. Fratribus Dignitatibus, Canonicis, Capitulo, & Clero Civitatis N.

FORMULA I.

SUMMARIUM.

1 <i>Episcopus poena temporalis terret, hortatione fovet Clericos.</i> 2 <i>Episcopi in impositione manuum debent esse circumspecti.</i> 3 <i>Clericorum vestis debet esse decens, & à veste laicorum distincta.</i> 4 <i>Accedentes ad suscipiendos ordines debent habere intentionem rectam inserviendi Deo.</i> 5 <i>Presbyter absq; rationabili causa celebrans non recitato matutino cum laudibus peccat mortaliter, & num. 6.</i> 7 <i>Septies in die psallunt Clerici ad rememorandam passionem Christi.</i> 8 <i>Horæ Canonicae extrà Chorum quando sint recitandæ.</i> 9 <i>Officium Divinum est injunctum per modum Orationis vocalis, & quare.</i> 10 <i>Officium Divinum qua attentione, & corporis compositione sit recitandum, ostenditur.</i> 11 <i>Celebrans indignè quot pœnis Spiritualibus se subjiciat, demonstratur.</i>	12 <i>Clerici debent incumbere lectioni Sacrorum librorum.</i> 13 <i>Clerici non possunt redditus Ecclesiasticos donare consanguineis, nisi sint pauperes, & num. 14. & 15.</i> 16 <i>Clerici possunt liberè disponere de bonis propriis Patrimonialibus, & vivere de proventibus Ecclesie.</i> 17 <i>Bulla Pii V. quæ prohibet Clericis, ut possint disponere favore illegitimum, non comprehendit bona Patrimonialia.</i> 18 <i>Clerici Incolæ Urbis disponere possunt de redditibus Ecclesiasticis favore etiam extraneorum.</i> 19 <i>Clericus si non habeat bona Patrimonialia potest ex redditibus Ecclesie alere, & dotare filias spurias, si non habeant aliunde.</i> 20 <i>Fornicatio est prohibita jure Divino tam in veteri, quam in novo Testamento.</i> 21 <i>Clerici fugere debent avaritiam.</i> 22 <i>Clerici non debent exercere officium Procuratoris, nisi in aliquibus casibus hic expressis, & num. 23.</i> 24 <i>Clerici debent esse contenti victu frugali, & pretiosa fercula non querere.</i> 25 <i>Clerici ante prandium & cœnam debent benedicere mensam, & post mensam gratias agere.</i>

Deus,

DEus, qui est Pater luminum, & cujus providentia in sui dispositione non fallitur: posuit me Rectorem Ecclesie vestrae, ut gaudio impleat, recordationem accipiens fidei, quae est in vobis non ficta propter quam admoneo vos, ut resuscitetis gratia Dei, quae est in vobis per impositionem manuum mearum.

Mementote, quod salvator noster (cujus bonus odor sumus, & qui vos lux mundi vocavit) docet, & jubet, quod luceat lux vestra coram hominibus, videant bona facta vestra, & glorificent Deum, qui est benedictus in saecula. Vos inquam fratres dilectissimi genus electum, & qui in Sanctuario deservitis, tenemini proximorum scandalizationem vitare, eosque aedificare memores ejus, quod scriptum est -- *Sancti estote, quia ego Sanctus sum*: Nulli dantes (juxta Apostoli vocem) offensionem, ut non vituperetur ministerium vestrum: sed in omnibus exhibeatis vos sicuti Dei Ministros, ne illud Prophetæ dictum impleatur in vobis -- *Sacerdotes Dei contaminant Sancta, & reprobant legem*. Qua enim libertate laicos corripere poteritis cum tacite vobis ipsis respondeatis, eadem admittite, quae corripitis?

Decet omnino vitam, moresque vestros componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, & conversatione nil, nisi grave, moderatum, ac religione plenum praeferatis; ne Sanctificatio vestra, nomenque Sanctum Dei polluat: adhærente ei corde puro, timore Sancto, spe non fluctuante: quoniam cognitior cordis ipse est: cavete igitur, ne Christus increpans dicat -- *Vae vobis qui mundatis, quod foris est calicis, & paropsydus, quod autem intus est vestrum plenum est rapina, & immunditia*. Confidete vos invicem in provocationem charitatis, & bonorum operum, tenentes spei vestrae confessionem indeclinabilem (fidelis enim est qui repromisit) Verbum Christi, qui vocavit vos vocatione sua Sancta habitet in vobis abundanter. Si psallitis, *Psallite sapienter: psallite ore, psallite mente*: offerentes Jesu cum Apostolis, favum mellis. Et quid est favum nisi mel in cera? Et quid est mel in cera, nisi devotio in littera? Orationi instate omni tempore, ut digni ambuletis coram Deo, & plaga non sit in Populo, vigilantes in ea in gratiarum actione: orantes simul, & pro me, ut Deus aperiat os meum ad manifestanda plebi mysteria Christi, sicut oportet me loqui: Nam si evangelizavero non erit mihi gloria; necessitas enim mihi incumbit.

Oblatio justi impinguat Altare, & odor suavitatis est in conspectu Altissimi: bono ergo animo gloriam reddite Deo, cujus unigenitum offerentes cavete, ne illum offendatis, & Arae vestrae, quas Populus multiplicavit, factae sint in delictum; unde Salvator dum à vobis traditur dicit: *ecce manus tradentis me mecum est in mensa*: gravius enim (ut inquit Augustinus) peccant offerentes indignè Christum regnantem in Coelis, quam qui eum crucifixerunt ambulantes in Terris, & sic gravius peccant indigni Sacerdotes sacrificantes, quam Judaei crucifigentes Sanctus

Luc. 1.
Dem. 7.
post Pentecost.
2. Tim. 1.

2. Cor. 2.
Mat. 5.
2. Cor. 11.
1. Petr. 2.
Levit. 10.
2. Cor. 6.
Ezec. 22.
Sophon. 3.

Concil.
Trident.
sess. 14.
de refor.
in proc.
Concil.
Trid.
sess. 22.
de refor.
6. 1.
Ezech. 28
1. Tim. 1.
Eccl. 7.
Mat. 23.
Hebr. 10.
Col. 3.

2. Tim. 1.
Psal. 46.
1. Cor. 14.
Luc. 24.

Petrus
Bles. ser.
12.

Epist. 6.
1. Thes. 3.
Num. 8.
Colos. 4.
1. Cor. 9.

Ecl. 35. *Osea* 8. *Luc.* 22. *Aug. in Psal.* 68. *Hebr.* 7. *1. Cor.* 11. *1. Cor.* 4. *Petrus* *Bles. Ep.* 15. *ad Nep.* *Psal.* 22. *Isa.* 21. *Matth.* 4. *Jo.* 6. *C. sicut* *Dist.* 47.

aus enim, & innocens inpollutus, & excelsior Cæli est factus: si im-
mundè ad Altare acceditis, non cibum salutis, sed æternæ damnationis
judicium accipitis, & quod aliis est intercessio salutaris adveniam, erit vo-
bis reatus ad pœnam.

Litterarum studia diligenter colite, ne contra eum, qui illas sperna-
tur dicat Dominus -- *Quia tu scientiam repulisti, & ego repellam te ne Sa-*
cerdotio fundaris mihi: lectio enim Sacrorum librorum vobis necessaria est:
ipsa est mensa Tabernaculi, quæ ad Aquilonem unde panditur omne
malum posita est, quod Psalmista insinuans dicit -- *Parasti in conspectu*
meo mensam. De mensa hac (& Spiritualibus armis loquitur *Isaias*. *Pone*
(inquit) mensam, contemplare in specula, surgite Principes (idest Sacer-
dotes) *& arripite Clypeum.* Sacra lectio cibus est, quia teste veritate,
non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore
Dei: per hunc cibum spiramus, & vivimus; *Verba* (inquit Dominus)
que ego loquor, spiritus, & vita sunt.

Ecclesiarum redditus, quos percipitis in usus pravos infumere non de-
betis: quoniam fidelium vota, pretia peccatorum, & pauperum patrimo-
nium sunt: ideoque ne illis consanguineos, & familiares vestros augere
studeatis sanctione canonica *donare proibemini*, & superfluos ad homo-
stam vitæ sustentationem, in eleemosinas tribuere, & usus pios conver-
tere iussi estis; intendite igitur super egenos, & pauperes, & non contem-
natis eos in porta, quia iudicabit Dominus causam illorum: stensionem
propterea, quæ est charitatis vestræ in ipsos, ostendite in faciem Ecclesie.

Nolite ingredi in Galgala, & in Bethaven, ne ascendatis. Sæcularia
sæcularibus relinquite; quia nemo militans Deo *implicat se illis*. Mundi
illecebras, & voluptates, vilesque consolationes carnales despice ne-
que ea quæ in Mundo sunt bona diligatis; quia citò transit concupiscen-
tia ejus. Nolite propter escam destruere opus Dei; sed mensa *victuque*
fragili cum gratiarum actione supellectilique modesta contenti sitis, ut qui
ex adverso est vereatur, nihil habens malum dicere de vobis; imò fruga-
litate, modestiæ, continentiæ, & humilitatis exempla petere possit:

Qui enim Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concu-
piscentiis, & qui spiritu Dei aguntur facta carnis mortificant, quorum
membra Templum sunt Spiritus Sancti.

Ad Patriam felicitatis æternæ totis properate præcordis, mente cogi-
tantes, quod omnes stabimus ante Tribunali Christi, ut referat unum-

quisque prout gessit sive bonum sive malum, & quod reddat unicuique se-
cundum vias suas. Operamini igitur opus vestrum ante tempus, & da-
bit vobis mercedem vestram in tempore suo. Dominus det vobis vincere
serpentem antiquum, qui seducit Universum, descendens ad vos, ha-
bens iram magnam, & Deus pacis conterat illum sub pedibus vestris. So-
li Deo nostro per Jesum Christum Dominum nostrum gloria, & magni-
ficentia, imperium, & potestas ante omne sæculum, & nunc, & in
omnia sæcula. Amen.

ADNO.

ADNOTATIONES.

1. **PER IMPOSITIONEM MANUUM MEARUM.** In hac prima litteræ Pastoralis formula Episcopus ad conservandam, augendamque disciplinam in Clero, fulcro Divinarum scripturarum demonstrat virtutes, quas habere, & exercere debeant viri Ecclesiastici: Et sicuti in præcedenti titulo V. de Edictis Form. IX. à vitiis eos cessare terruit formidine poenæ temporalis: ita hic paternalliter illos instruendo, in vocatione hortatur permanere, ut virtutis amore peccata odiendo evadant æterna.

2. Et Primò insinuare intendit, quod hi, qui accedunt ad Episcopum pro recipiendis Ordinibus, habeant rectam intentionem, & sinceram fidem inserviendi Deo, ut gaudere possit Ecclesia de illorum promotione: quod frequentius, quam accidit eveniret si Episcopi quantum in se est procurarent admittere tantum illos, quod Spiritus rectus replevit vocatione; scientes, quod cæteri, qui non intrant per Ostium in Sanctuarium, sed aliunde, tanquam fures, & latrones, oneris, & luctus sunt Ecclesiæ, & non gaudii. Et fortè magis cauti, & sobrii essent in impositione manuum, si memoriæ mandarent factum Sancti Pontificis Leonis Magni, cui oranti (prout narrat Historia) ad Sepulchrum Apostolorum Petri, & Pauli pro remissione suorum peccatorum, auditum fuit responsum, remissa, & condonata fuisse præter peccatum impositionis manuum (idest quoad poenam) Et quod dicitur hic observandum ab Episcopis in admittendis Clericis Sæcularibus, fortius congruit Superioribus Regularibus in recipiendis Clericis ad professionem, à quorum omnium vita, & exemplo præcipue pendet salus, & perditio fidelium populorum.

3. **UT HABITU.** Secundò, quod eorum habitus, debet esse modestus, & Religiosus, à veste laicorum penitus distinctus: Nam ut inquit *Ecclesiasticus* 19. *amicus corporis, & incessus hominis annunciant de eo*: Adeo ut si Episcopus (cujus est judicare, & præscribere de

forma, & qualitate habitus Clericorum juxta Concil. Trident. sanctionem in cap. 6. *sess. 14. de reform.*) inspecta qualitate loci, occasione temporis, conditione, & facultate Cleri, & personarum, vestem itinerariam toleret, hæc debet esse decens, usque ad genua inclusive protrahenda, non scissa, non affuta, aut vanis ornamentis fucata: quia si extra functiones Ecclesiasticas continuò vestem talem Clericus justis de causis ex Canonis & Episcopi permissione non desert: brevior tamen quam induit, oportet decentem esse, prout idem Concilium præcipit in cap. 12. *sess. 24. de reform.* ibi -- *vestitu insuper decenti tam in Ecclesia, quam extra assidue utantur.* Qui ergo, nec veste, nec tonsura à laicis non vult distinguì, notam temeritatis videtur incurere, propriam dignitatem, & honorem parvipendere, & Religionem contemnere.

4. **CORDE PURO.** Tertiò quod accedentes ad servitutem Dei, habeant intentionem immaculatam illi inserviendi, ipsumque ore, & corde laudandi: non autem quod se promoveri faciant propter finem lucrandi, ne in die judicii mercede vacui reperiantur; & à Christo Domino (qui est discretor cogitationum cordis) mereantur redargui cum Turbis quæ eum sequebantur, quibus ille aiebat -- *quærebatis me non quia vidistis signa, sed quia manducastis, & saturati estis Jo. 6.* Debent quidem Clerici Ecclesiis inservientes vivere de Altari, sed Altare ad terrenum lucrum captandum, non debet inordinata cupiditate converti. Est enim maledictus, *qui facit opus Dei fraudolenter Jer. 48.* qui autem diligit cordis munditiam *habebit amicum Regem Prov. 22.*

5. **PSALLITE SAPIENTER.** Quartò, quod in recitatione horarum canonicarum sint sapientes, hoc est sapidè onus, & obligationem adimplentes, non tantum voce, & mente, quam tempore debito: Nam qui in Divino Officio persolvendo, etiam extra Chorum absque rationabili, & justa causa, tempus, & ordinem ab Ecclesia præscriptum non servat, sed coacervat, & præven-

rit,

rit, culpa non vacat: quia offendit rubricam in re gravi, & præsertim Sacerdos si celebret, matutinis laudibus non recitatis, ut tenet Michael Timot. de sacrific. missar. tr. 1. q. 2. sic inquit -- Secundum communem Doctorum opinionem, si quis omisit matutinis celebraret, mortaliter peccaret, eo quod videtur contemptor Ecclesiasticæ consuetudinis. Hoc autem refert Biel in libello suo de expositione missæ. Hoc idem tenet Alberic. de Rosate in suo Dictionario in verb. missa, qui allegat ad hoc quodlibetum S. Thom. Aquinat. Novissimo loco hoc idem affirmat Lactantius Ranfoldus in tract. suo de exposi. missæ, videlicet quod præter casum necessitatis, mortaliter ageret Sacerdos, celebrans non absoluto matutino. Cum aliis pluribus, quos pro hac communiori sententia refert Gallemart. supra Concil. Trid. sess. 22. in Decret. de Sacrific. Missar. remission. vers. non esse peccatum: nam hæc rubrica præceptiva est Gavant. part. 3. tit. 11. num. 5.

6. Veritas hujus sententiæ comprobatur ex facto, quem refert Bzovius ad annum Christi 1062. de Beato Pelegrino Archiepiscopo Colonienfi, qui post mortem cuidam Clerico illius Ecclesiæ apprensus, dataque manu, tactu tantus eam ardor absorbit, ut undique carnes ejus resolutæ disfluerent, & ossa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem Clericus -- cur ea pestilens vorago costringit? respondit -- nihil in me remansit ultione plecendum præter hoc tantum: quia dum in Aula Regia constitutus, imperialibus consiliis me vehementer applicavi, canonice Synaxis officia per distincta horarum spatia non persolvi. Mane quippe omnia coacervans, simul tota die negotiis ingruentibus seculari libertate vacabam, ob hanc itaque negligentiam, ardoris hujus fero supplicium. (hoc est in purgatorio) Si ergo in Viro Sancto (qui ex causa, quam quisque homo cordatus rationabilem judicasset, occupationes necessarias præveniando, recitationem officii Divini anticipabat) Deus invenit quam plecteret pravitatem: dicendum erit, quod hi, qui non ut negotia necessaria sibi commissa adimpleant, sed ut voluptatibus sæculi, ludis, & venerationibus vacent, Matutinum cum lau-

dibus tempore debito non persolvunt, piaculum grave committant, cui opinioni se subscribit Graff. dec. aur. part. 1. lib. 2. cap. 40. numer. 5. & iterum Gavant. comment. in rub. missar. part. 2. tit. 1. litter. B. ubi Sanctum Antonium, & S. Raimundum pro hac sententia refert, & postea inquit -- quid facies pie lector in re tam dubia, in qua totidem sunt hinc inde auctores, pro affirmativa sanctiores; præterea verò duo Summi Pontifices Innocentius IV. & Pius V. qui collocavit hunc inter defectus graviores? Ego certè tutiorem, quæ in Rubrica est sequor sententiam.

7. Septies autem in die psallimus, ad rememorandam Christi passionem, & resurrectionem. Etenim 1. diluculo celebrat Ecclesia laudes Matutinas, quia tunc notificata resurrectione per Angelos, reddita est Discipuli ad mutuum lætitia, & erecti sunt, qui titubaverant. Unde, & in cantu matutinali dicitur, & erexit cornu salutis nobis in Domo David pueri sui. Hora 2. Prima psallit Ecclesia, quia tunc Dominus Jesus traditus est vinculis Pilato. Eadem etiam hora post resurrectionem apparuit septem discipulis piscantibus, stans in litore, & dicens: pueri num quid pulmentarium habetis. Hora 3. Tertia psallimus, quia tunc linguis Judæorum crucifixus est Dominus, secundum illud: dentes eorum arma, & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus, eadem etiam hora die Pentecostes in Cænaculo Syon super centum viginti viros, Spiritus Sanctus in igneis linguis descendit. Hora 4. Sexta psallimus, quia tunc super lignum extensus est Dominus, & aceto potatus, & tenebræ factæ sunt super universam terram. Hora 5. Nona psallimus, quia tunc Dominus Jesus inclinato capite tradidit Spiritum, & lancea perforatus, duo Sacramenta salutis nostræ, nobis propinavit, velum Templi scissum est, terra mota est, petræ scissæ sunt, monumenta aperta sunt. Hora 6. Vespertina psallimus, quia tunc Dominus in cæna corpus suum, & sanguinem, sub formâ panis, & vini discipulis tradidit, & in memoriam sui, sic deinceps facien-

dum instituit. Eadem quoque hora sepultus est, & eadem hora, in fractione panis agnitus est à discipulis. In 7. crepusculo psallimus, quia tunc Dominus in agonia prolixius oravit in Horto, & factus est sudor ejus tanquam guttæ sanguinis decurrentis in terram. Eadem quoque hora vallatus est Custodibus, & eadem hora clausis januis stetit in medio discipulorum suorum, & ait *Pax vobis*; ut latius explicat Petr. Blessens. *de vit. mor. & offic. Presul. & Cleric. Serm. 3.* Et hæc adde pro supplemento ad jam dicta in primo tom. annot. ad litter. S. C. de doctrin. Christ. docend.

8. At quia pigritia, & infirmitas nostra, laudes cum ista intercapedine Domino solvere non patitur: saltem exemplo David. *Psal. 54.* mane, meridie, & Vespere narremus mirabilia ejus, scilicet mane, laudes matutinas; prope meridiem Horas, Vespere, Vesperas cum Completorio solvamus: quia non solum debemus facere, quod convenit; sed eo modo, quo convenit.

9. **PSALLITE ORE.** Quinto, quod extra Chorum Divinum Officium debeant recitare voce tam elata, ut se ipsos audiant: quia est injunctum per modum orationis vocalis. Primò pro excitanda interna devotione, unde *Psaltes dixit, ad ipsum ore meo clamavi, & exultavit sub lingua mea. Psalm. 65.* & alibi, *Latatum est cor meum, & exultavit lingua mea Psalm. 15.* Secundò pro aliorum exemplo, & instructione: *lucet lux vestra &c. Matth. 5. audiant mansueti, & latentur. Psalm. 33. Magnificate Dominum mecum.* Tertio pro linguæ obsequio, ut quod lingua percavimus, lingua satisficiamus, juxta Prophetæ effatum, & reddemus vitulos labiorum nostrorum. *Osee 14.* Quarto pro rei pretendæ commemoratione, unde Christus dixit *petite, & accipietis Jo. 16.*

10. **PSALLITE MENTE.** Sexto, quod verba proferant integrè, & cum attentione, corporis compositione honesta, locoque à distractionibus separato, ut præveniant Principes (idest Angeli) conjuncti psallentibus: quia ut ait Gregor. (quem refert *Cartusian in Epist. Jac. 1. artic. 7.*) *Dum vox psalmodiæ per intentionem*

cordis agitur, tunc aut prophetica mysteria revelantur, aut compunctionis gratia inspiratur: Si autem per accidiam, quæ est torpor, & mœror de exercitio virtuoso, seu de Dei obsequio; & voluntaria mentis vagatione officium Divinum perfolvatur, erunt similes illis de quibus Dominus per Isaiam dixit: Populus iste labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me 29. Marc. 7.

11. **REATUS AD POENAM.** Septimò, quod Sacerdotes celebraturi, ita demum se præparare debent, ut omninò se ipsos non cognoscant ad hanc Christi corporis manducationem indignos, saltem ex lethali culpa indigna quandoquidem communicatio, Sacerdotem 1. peccatis illaqueat, 2. damnationem præparat, 3. proximum scandalizat, 4. mentem excæcat, 5. tentationi subjugat, 6. Deum irritat, 7. vitam temporalem breviam, 8. gratias demum donis spoliat. Et hoc est, quod dicit *Psaltes 68. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, ecce primum, & in retributionem, ecce secundum, & in scandalum, ecce tertium: obscurantur oculi eorum ne videant, ecce quartum, & dorsum eorum semper incurva, ecce quintum: effunde super eos iram tuam, ecce sextum: fiat habitatio eorum deserta, ecce septimum: in tabernaculis eorum non sit, qui inhabitet, ecce octavum. Ne igitur tanti reatus penam subeant, si vitis sunt maculati, Sacrificium non offerant, cap. Sacerdotes 50. diff.*

12. **LECTIO SACRORUM LIBRORUM.** Octavo, quod Sacrorum librorum lectio, & doctrina, est viris Ecclesiasticis necessaria, ut possint se ipsos, & eos, qui illos audiunt salvos facere; ut Paulus scribendo ad Timotheum, & Ecclesiam suis monitis instruendo docuit: Lecturam proinde veteris, & novi testamenti, in qua testimonio Concilii Tridentini Celestis thesaurus continetur, non negligant: rubricas, & Ceremonias Ecclesiæ calleant: Doctrinam de Sacramentis, & de præceptis Decalogi, & in Catechismo Romano traditam, & à Viris doctis, & pietate præstantibus enucleatam possideant: Opuscula Sanctorum PP. aliorumque piorum hominum

minum de virtutibus tractantia, sæpè præ manibus habeant: & tandem studiis rerum Ecclesiasticarum, quæ mores, & disciplinam guberniumque Ecclesiæ informant, intellectumque erudiunt, vacent. Hæc enim est Exercitatio nostra, quam si repulimus, Christum, qui est pars nostra ignorabimus, *cap. sicutis dist. 38.* recedemus è vita in qua ingressi sumus, scandalizabimus plurimos, & erimus contemptibiles Populo *Malach. 2.* immolabimus hostias, & Dominus non suscipiet eas; quia scientiam in nobis voluit plusquam holocausta. *Osee 6. & 8.*

13. **DONARE PROHIBEMINI.** Nonè, quod Clerici debent redditus quos ex Præbendis, Beneficiis, Pensionibus, & aliis bonis, & titulis Ecclesiasticis percipiunt, dempta eorum congrua sustentatione, juxta decentiam status, pauperibus erogare, non autem consanguineis (nisi pauperes sint) donare, & distribuere, vel familiares augere: hocque definitum legimus in *Concil. Trid. cap. 1. de reform. sess. 25.* ubi Decretum est ita -- *Omninò verò eis interdicit, nè ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos, augere studeant, cum, & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, Consanguineis donent; sed si pauperes sint, ut pauperibus distribuant: eas autem non distrabant, nec dissipent illorum causa.*

14. Et quamquam Decretum hoc loquatur principaliter de Episcopis: Cæteros etiam Ecclesiasticos comprehendit per continuatam Orationem sequentibus verbis -- *Quæ verò de Episcopis dicta sunt eadem non solum in quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis, tam Sæcularia, quam Regularia obtinentibus pro gradus sui conditione observari, sed & ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales pertinere decernit.* Hæc igitur Decreti dispositio, cum sit repetitiva ejusdem formæ servandæ ab Episcopis, certum est, quod omnes Beneficia, & res Ecclesiasticas possidentes, ligantur Decreto, quod cum sit præceptivum cum dictione absoluta *Omnino*, inducit præcisam necessitatem, & obligat ad mortale, nec nullam interpretacionem contrariam admittit Sperell-

decif. 81. num. 84. & 85. & decif. 181. nu. 83. Adeo contrafacientes dicantur raptores: ita illos vocat *Joan. Herolt. vulgò Discipulus Serm. de tempore 3.* ubi questionem sic respondit -- *Item queritur Clerici, qui expendunt Patrimonium Cruciatum Meretricibus, utrum teneantur ad restitutionem? Respondetur, quod Clerici, qui res, sine bona Ecclesiæ, donant meretricibus, histrionibus, vel etiam suis Consanguineis, non ad sustentationem naturæ, sed ut possint eos ditare de patrimonio Cruciatum raptores sunt, & tenentur ad restitutionem. Queritur ulterius de quibus rebus debent restituere? Respondeo, si habent Patrimonium Sæculare, vel aliquid de artificio, vel de labore manuali, de istis possunt restituere; sed de rebus Ecclesiæ non sufficiunt restituere, quia quicquid eis superest, præter victum, & amicum, hoc debent dare pauperibus. Unde dicitur in Decreto, bona Sacerdotum sunt bona pauperum, &c. nisi sibi subtraherent de necessariis, vel nisi res, quas habuerunt de Patrimonio, vel de artificio expendissent in usum Ecclesiæ.*

15. Et est etiam doctrina Div. Tho. in *sum. 2. 2. volum. 5. quæst. 185. art. 7. ad 2.* ubi hæc habet -- *Et idè si quod alicuius Episcopi, vel alicujus Clerici est deputatum, velit aliquid subtrahere & Consanguineis, vel aliis dare, non peccat, dummodo illud faciat moderate; idè ut non indigeant, non autem ut ditiores reddantur: undè Ambrosius dicit in *lib. 1. de offic. cap. 30.* Hæc est approbata liberalitas, ut proximos seminis tui non despicias, si egerere cognoscas; non tamen ut illos ditiores feri velis ex eo, quod tu potes conferre in opibus. Ratio autem præcipua hujus propositionis, oritur ex altera non minus tuta, quam communiori apud eundem Div. Thom. loco citato (ubi allegat Sanct. Augustinum) Jo. de Paris. *tract. de potest. Reg. & papal. cap. 6.* Petr. de Alliaco. *Cardin. & Episcop. Cameracens. lib. de Ecclesiastic. auctor. Gerson. in tractat. de temper. in cib. pot. & vest. Prælat. aliosque Theologos ex PP. celeberrimis notæ, qui firmant, Viros Ecclesiasticos, esse bonorum Ecclesiasticorum administratores, & dispensatores, &**

non nisi jus utendi ad sustentationem secundum exigentiam, & decentiam personæ, & status in illis habere, Vecch. de Eccles. militant. lib. 1. cap. 4. num. 19.

16. Propriorum autem bonorum verum dominium habent, & possunt tam Episcopi, quam Beneficiati licet de redditibus, & proventibus Ecclesiæ vivere juxta decentiam status, & patrimonium una cum fructibus servare ad alium usum & de eo disponere, etiam aliis donando, ut tenet expressè D. Thom. ubi supra Sot. de just. & jur. lib. 10. quæst. 4. art. 3. Molin. tom. 1. à disput. 142. ad 145. Imò quod si expenderint aliquid se bonis patrimonialibus, & liberis, in expensis necessarias suæ sustentationis, vel in elemosynas, possint tantundem accipere ex bonis Ecclesiasticis, & sibi in usus liberos reservare, docent communiter Canonistæ in cap. Episcopus de præbend. ubi Innoc. Host. & Abb. quorum opinionem amplexa fuit Rot. in dec. Caputag. 301. lib. 1. idque licitum esse in conscientia tenuit Abb. in sua disp. 4. incipien. Titus clericus num. 3. & à n. 12. usque ad fin. Barbat. de præstant. Cardin. quæst. 6. à num. 7. ad 17. & rationem reddit Molin. de just. & jur. tom. 1. disp. 145. post princ. Fagnan. in cap. si quis sanè de pecul. cleric. num. 6. cum seqq.

17. Et de illis libere disponere posse etiam favore illegitimatorum non obstante Bulla Pii V. la 117. tenent Mart. de success. legal. part. 1. quæst. 17. art. 2. n. 8. Cherubin. ad dict. Bull. schol. 2. Nam licet ob resistantiam præfatæ Constitut. Clerici non possint donare, nec alio quovis modo disponere ad commodum illegitimatorum etiam legitimatorum, nec directè, nec per interpositam personam, tamen hæc Bullæ prohibitio non comprehendit bona patrimonialia, sed solum bona quæ proveniunt ex Beneficiis, fructibus, Pensionibus, & aliis titulis Ecclesiasticis, ut observant citati Authores: nec tollit dispositionem proveniente à jure communi, Rot. coram Seraphino dec. 478. num. 4. & decis. 1358. per totum.

18. Imò in Urbe, & intra decem miliaria vigore Indulti Pauli V. de quo in

Bullario tom. 3. Constit. 18. possunt Clerici tam Originarii, quam Incolæ quicumque sint (non tamen decedentes extra residentiam) de quibusvis fructibus, redditibus, & bonis Ecclesiasticis undecumque quæsitis liberè, tam inter vivos, quàm in ultima voluntate, & tam favore Consanguineorum, quàm extraneorum disponere, quo verò ad illegitimo in §. 3. hujus Indulti, sic disponitur -- *Declarantes quod si contingat dictos Clericos, & alias Ecclesiasticas Personas præfatas disponere de ipsorum bonis in favorem illegitimatorum (non tamen ex eorum proprio corpore procreatorum) tunc, & eo casu, quoad bona, & cura, & alias res ipsorum disponentium merè patrimonialia, & laicalia in dicta Urbe, & illius districtu, ut supra consistentiâ, nec Camera, nec ipsi illegitimi in illis ullo modo succedant, sed ad venientes ab intestato, juxta juris dispositionem spectent, & pertineant, quavis alia Constitutione forsan contrarium disponente non obstante.* Hæc ultima verba, tollunt è medio Constit. 100. Sixti V. quæ jubet relicta illegitimis contra Bullam Pii V. Camera Apostolicæ applicari.

19. Et generaliter, quod non obstante Bulla Pii V. possit Clericus, imò debeat, filias suas etiam Spurias alere, & dotare de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, si patrimonialia non adsint, & spurix non habeant aliunde, quod alantur, & dotentur, per text. in cap. cum haberet de eo qui duxit in matrimon. quam polluit per adulter. & alia jura firmant ex professo Navar. in comment. de spol. Cleric. §. 19. num. 11. & in consil. 4. de test. Spad. cons. 222. per tot. Barbof. super dict. cap. cum haberet num. 6. & 10. ubi num. 11. limitat hoc in casu, quo Spurii ex sua arte, vel operibus vivere possunt.

20. **NOLITE INGREDI IN GALGALA, ET IN BETHAVEN NE ASCENDATIS.** Per Galgala significatur luxuria: Nam Galgala volutabrum interpretantur, in quo, qui carnis spurcitas amat, volutatur, juxta illud D. Petri 2. *Sus lota in volutabro luti.* Luxuria enim sive fornicatio est prohibita de jure Divino ante Christi

Passionem in Deuter. 23. non erit Meretrix de filiabus Israel. Tob. 4. attende tibi fili mi ab omni fornicatione, præter Uxorem tuam nunquam patiaris crimen scire, Eccles. 19. qui se jungit fornicariis erit nequam, & putredo, vermes hereditabunt illum, Jer. 5. Filii tui dereliquerunt me, saturavi eos, & machati sunt, & in Domo Meretricis luxuriabantur, Prov. 23. Fovea profunda est Meretrix, Osee 4. Cum Meretricibus conversabantur, & cum effeminatis sacrificabant, & Populus non intelligens vapulabit: Post Christi verò Passionem, iterum in Concilio Apostolorum damnata est Act. 15. hoc decreto - Visum est enim Spiritui Sancto, & nobis nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria: ut abstineatis vos ab immolatis Simulacrorum, & sanguine, & suffocato, fornicatione &c. Item à D. Paulo Gentium Doctore, in hoc legationem Divinam fugente 1. Cor. Colof. 3. Ep. 5. Thes. 4. dicens in hac ultima, hanc esse voluntatem Dei, & quod spernentis præceptum, Deum ipsum spernant.

21. **BETHAVEN** Autem interpretatur Domus Idoli, & significat avaritiam, quæ est Idolorum servitus, cui qui ascribitur accumulatur sibi causam copiosam reprobationis; cum Sapiens dicat Eccles. 10. quod nihil scelestius sit avaro, & nihil sit iniquius, quam amare pecuniam: Quapropter cum virtus castitatis sit propria Ministrorum Ecclesiæ, & inservientium Altari, & Avaritiæ suspicio procul abesse debeat ab ordine Ecclesiastico, ut monet Concil. Trid. cap. 1. sess. 21. de reform. ideò Episcopus in hac Epistola Pastoralis, suos Clericos hortatur, ut fugiant vitium oppositum primæ, & abhorreant malitiam secundæ, sciens quod si fiat, totus Clerus reformatus erit: nam conturbet Domum suam, qui sectatur avaritiam, qui autem odit munera, vivet, Proverb. 15.

22. **NEMO IMPLICAT SE ILLIS**. De occupationibus illicitis Clericorum plura dixi tom. 1. tit. 5. annotat. ad Form. 9. de Vit. & honest. Cleric. & in Appendic. annotat. ad Litter. Congregat. Episcop. pag. 357. ad quæ me refero: nunc verò tantum addo, quod inter negocia, seu

artes eis prohibita, sæpè in Sac. Canonibus repetitum legitur officium Procuratoris in Seculari judicio, seu foro apud quem postulare non possunt præsertim si sint Beneficiati, aut in Sacris Ordinibus constituti, nisi pro se ipsis, pro Ecclesia, aut si necessitas imminet pro miserabilibus personis, text. sunt clari, & aperti in corpore juris Civilibus Auth. de Sac. Episcop. §. Deo autem versic. aliam, & in corpore juris Canonici in cap. quæ Episcopus 5. quæst. 3. cap. nullus 11. quæst. 1. cap. credo & seqq. 21. quæst. 3. cap. 1. & cap. Sacerdotibus de vit. & bon. cleric. cap. 1. & ultim. de postul. & ratio talis prohibitionis asseritur in cap. perlatum dist. 88. per hæc verba - Quoniam res hæc, & ipsum vilem relinquit, & reverentiam Sacerdotalem annihilat quod verissimum esse experientia comprobatur. Neque dicant Clerici Curiales, quod in Urbe hoc munus etiam à Sacerdotibus, Papa tolerante exerceatur: qua cum ibi reperiantur suprema Tribunalia Ecclesiastica (prout sunt omnes Congregationes Cardinalium) in quibus, vel ritus Ecclesiastici, vel Decreta Concilii Trident. vel Immunitas Clericorum, vel Regularium utriusque sexus constitutiones, aut locorum Piorum Privilegio proponuntur, & examinantur: non est mirum si huiusmodi negocia coram eisdem Cardinalibus (Papam representantibus), & in quibus proceditur sine strepitu, & tela judiciaria, & sola facti, & juris veritate inspecta, dirigi, proponi, & defendi permittatur, etiam à Presbyteris.

23. Cæterum si Presbyteri in Urbe præter negocia spectantia ad Cardinalium Congregationes, & alia id genus suscipiant etiam negocia profana forensia coram Iudicibus laicis defendenda, non sunt excusandi prætextu tolerantia (si hæc adesset) quia talem tolerantiam Papa rescripto non approbat; sed dicitur potius corruptela, cum sit consuetudo irrationabilis, & contra expressos Canones, & bonos mores, & tolerantia esset permissiva, & non approbativa, ratione (fortè) multi-

radinis, quod non excusat à peccato, ut bene distinguit Graff. *dec. aur. part. 1. lib. 1. cap. 14. num. 12.* Barbol. *de jur. Eccles. cap. 40. num. 85.* late Sperell. *dec. 133. nu. 19.* & tribus seqq. Guazz. *jun. ad defenf. anim. lib. 2. de Judic. c. ultim. ad 6. n. 24. circa fin. Navar. consil. 3. num. 11. de emptio. & vend. constitur. Egidian. lib. 3. c. 20.* ibique Gaballin. *n. 1. 2. & 3.* imò Papa non solum hoc tacite non approbat: sed expresse etiam in Urbe reprobatur per Edicta, quæ sæpè promulgat per suum Vicarium, quibus expresse huiusmodi prohibitio legitur verbis sequentibus. *Cbe li Sacerdoti non possono procurare, avvocare, diffendere, ne fare alcun atto nelle cause siano civili, ò criminali avanti li Tribunali laicali, eccetto, che nelle cause dalli Sac. Canonici permesse, & allora debbasi impetrare la licenza da Noi ò n. iscritto gratis.*

24. **VICTUQUE FRUGALI.** Parca vita occidit vitia, libidinem extinguit, virtutem nutrit, animum roborat, mentem ad Cœlestia elevat: ideoque Clerici non debent pretiosa fercula quærere, & habere; tum quia ita faciendâ expenderent superflua (pauperibus eroganda (in usum pravum: tam quia dilatando se in voluptate comedendi, & bibendi principaliter propter cibum, & potum delectabilem, exponerent se periculo peccandi peccato gulae, & fierent inimici Cruci Christi, de quibus loquitur Paulus ad Philip. 3. Tum demum quia essent proximi mali exempli, & destruerent opus Dei: nam ut dicit idem Apostolus ad Rom. 14. *bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur: idèò quinque reprehensibilia sunt circa commestionem.* Primum, concedere ante debitum tempus: hoc est antequam Deo homo aliquem actum reverentiæ exhibuerit. Secundum, quærere delicata cibaria diligentiam multam apponere. Tertium nimis multum fumere de cibo, & potu. Quartum avidè fumere cibum. Quintum varietatem ferculorum quærere. Sicque ita caro nutrienda est ut ferviat, sic domanda est, quod non superbiat.

25. **CUM GRATIARUM ACTIONE.** Clerici antequam cibum sumant, debent *Monacelli Form. Pars II.*

mensam benedicere, & post mensam ratias Deo agere *c. quando il 1. & c. non liceat 44. dist. & hac de causa in Breviario Romano ponitur Ritus benedicendi Prandium, & Cenam; qui à pluribus tum Clericis, tum laicis servatur.*

Ven. Fratibus Parochis, & Curatis Civitatis, & Diœcesis nostræ N. salutem & benedictionem in Domino Sempiternam.

FORMULA II.

SUMMARIUM.

- 1 Parochi debent cognoscere mores suorum subditorum.
- 2 Parochi tenentur continuè residere, nec possunt à Parochia discedere sine Ordinarii licentia, nec per modicum tempus.
- 3 Parochus Regularis cogitur ab Episcopo ad residentiam cum Socio in Domino Parochiali.
- 4 Parochis, qui non habent habitationem in Parochia, quomodo sit providendum, ostenditur, & n. 5. & 6.
- 7 Parochus tempore pestis, tenetur ad residentiam.
- 8 Parochus non faciens residentiam in Parochia quomodo sit multandus, demonstratur.
- 9 Parochi contra prophanatores dierum festivarum, debent declamare.
- 10 Parochi debent docere doctrinam, & traditiones, quas docet, & tenet Ecclesia Catholica.
- 11 Doctrina SS. PP. & conciliorum tenenda est, non autem, quæ Spiritum Ecclesiæ relaxat.
- 12 Sacramentum pœnitentiæ, an conferat gratiam pœnitentibus ex solo metu gebennæ, ostenditur, & num. 13. 14. 15. & 16.
- 17 Sacramenta sunt gratis administranda non obstante contraria consuetudine.
- 18 Decreta Sac. Congr. Concil. obligant tanquam leges in utroque foro.
- 19 Parochi tenentur saltem diebus festis,

T